

SEMBLANÇA

de

MANUEL DUQUE

*“Tot art és un
llenguatge expressiu”*

Splenger

Per Joan Cuscó i Aymamí

Manuel Duque és un andalús de Nerva, Huelva, on va néixer el 1919.

Els seus pares emigraren a França i s'establiren a Saint-Etienne, prop de Lyon. Això era l'any 1923. Anys després, a la mort del seu pare, la família decideix retornar a Espanya i s'estableix a Sabadell, a la Serra d'En Camaró allà l'any 1941.

És aquí on té els primers contactes amb artistes locals, entre els quals troba un càlid acolliment; calor que li havia estat difícil trobar en altres llocs.

El seu accent era una barreja d'andalús i de francès que mai ha deixat.

Passem per alt les vicissituds que va passar.

A Sabadell comença a despertar-se-li l'afició a la pintura. Ell creia que li seria fàcil reproduir ja una pintura o bé una escultura. Se sentia capaç de fer-ho, però, quan per primera vegada va agafar els pinzells, sense haver après cap lliçó, i va voler pintar, va adonar-se que no sabia fer-ho, que

les pinzellades no deien res i les juxtaposicions que feia resultaven horribles. Aleshores, ens diu, va sentir-se decebut, impotent i fins i tot va plorar. Va plorar fortament. *“Me di cuenta que para aquello se requería también oficio...”*

Però continuà, sense defallir. Participa en una col·lectiva i li complau que la seva obra la comparin a un determinat pintor i escola. Però anys després sent la necessitat de fer la seva pròpia pintura en la qual ha treballat molts anys.

Joan Vila Casas li proposa marxar a París i l'introdueix en un món nou.

-Me llamaba Manolo, siempre Manolo. Decía que así evocaba el otro Manolo: Manolo Hugué...- ens diu.

Havia arribat a París l'any 1954 i no arribà a exposar les seves obres fins quatre anys més tard. Abans havia passat fred i fam pels carrers de

Saint Germain, recorrent les galeries d'art per ensenyar la seva obra. Però, indefallent i perseverant continuà la seva dèria i a poc a poc començà a incidir en el món pictòric de la ciutat del Sena. Ja era quelcom conegut i fins i tot se'l consultava en qüestions artístiques.

A París formà el Grup Yann, que va prendre el nom d'un heroi de la novel·la *“El pescador d'Islàndia”*, de Pierre Loti. *“El cor de Yann -escriu Loti- és una regió verge, poc coneguda, on passaven coses que no es revelaven en l'exterior”*. *“És aquí -escrigué Andreu Castells- on Duque té el seu punt màxim de contacte amb el Yann. Per això les obres de Duque pertanyen a un món no exterioritzat, pertanyen a un món personal i sensible”*.

***

Foto de Florenci Riud

És una gentilesa de **Restaurant**

Joan Maragall, 6 i
Advocat Cirera, 38 (Plaça del Gas) - SABADELL
Telèfon 725 23 00

"Las vendedoras de cacharros",
oli de Manuel Duque (1949).

Fou a principis de la dècada dels anys 40 que Duque descobreix amb entusiasme els colors de la llana, del pentinat. Això li suggereix realitzar una creació artística. Heus-lo ací composant unes obres amb pentinat tenyit. Els amics l'estimulen a fer una exposició, la qual tingué un èxit notable, ja per la seva originalitat ja per la seva textura. Va vendre tota l'obra. També van omplir-lo d'encàrrecs. Ara bé: "*Puedo decirte que no gané dinero*"...

***

Manuel Duque fou un dels que crearen el Grup Gallot que fou dels introductors, en el món llatí meridional, de la **public action painting**.

El citat Grup va constituir-se l'any 1960, com una resposta o repulsa contra l'art acadèmic. I per donar-lo a conèixer, els artistes que formaven el Grup organitzaren una demostració pública en els llocs més cèntrics de Barcelona, el migdia del 23 de setembre de 1960, i en plena Plaça de Catalunya es dedicaren a pintar tots ells uns cent metres de paper. Aquestes seqüències foren captades per la televisió, filmada per noticiaris i comentada pels crítics d'art. Els mitjans de la informació varen fer-ne un bon ressó.

El mateix dia el Grup Gallot es presentà a la Galeria Mirador de Barce-

lona. Durant l'exposició, Manuel Duque, com altres artistes del Grup, realitzà davant del públic una demostració pictòrica. Bo és recordar el nom dels artistes que formaren els Gallots: Angle, Balsach, Bermúdez, Borrell, Duque, Llorens, Montserrat i Vila Plana.

REHABILITAR LA PINTURA

L'obra de Manuel Duque ha estat exposada durant un trimestre (de juliol a setembre de l'any passat) a Durango, a les Sales Municipals de Cultura, havent-se editat un magnífic catàleg patrocinat pel mateix Ajuntament i pel Departament de Cultura de la Caixa d'Estalvis Biscaïna (la Bizkaiko Aurrezki Kutxa). Aquest catàleg-llibre és profusament il·lustrat i Joaquim Sala-Sanahuja en fa la presentació amb el títol que manllevem. Ens plau transcriure d'ella: "De modo tenaz y con una obstinación que rebasa los límites de toda descripción, Duque ha ido siguiendo desde los años cincuenta una vía que le es personal y característica: cuestionar la pintura desde la pintura".

I empro aquesta definició que en fa el mateix Sala: "Cada obra de Duque clama su ramificación, su proliferación. La obra es múltiple y móvil, como ese bosque que se mueve y avanza en **Macbeth**. Es múltiple en cuanto que se desdobra en toda una serie de variaciones. Móvil lo es, acaso, a semejanza de ese movimiento inicial, ese gesto que supone inevitablemente su génesis. En Duque una imagen se impone con fuerza: toda su obra es como ese bosque que avanza y que se ampara de una parte del pensamiento humano, un bosque es laberinto, juego de luz y penumbra, fiel a su condición barroca **por naturaleza**".

El clar-obscur (1955-1959); **El Grafisme** (1959-1962) i **El tema** (1964-1982) elements de la pintura de Duque, ens han estat exposats al Museu d'Art de Sabadell des del 22 de setembre al 31 de gener. Ha coincidit també en una altra exposició del mateix artista a **Tot Art**. Doble exposició que ens ha permès admirar la qualitat artística d'aquest pintor que durant la seva vida ha perseverat, rebel i inconformista, fins i tot mal comprès, a conformar el seu llenguatge pictòric, mitjançant el que ell anomena literatura pictòrica.

És obvi que la pintura no és solament per ésser vista sinó també per sentir-la. I així ell amplia aquesta asserció. Oïm-lo:

-Está claro que la pintura no es solamente para ser vista sino que también para ser sentida, como también el artista expresa su sentimiento a través de su obra y lo comunica con su propio lenguaje. Percibir el sentimiento de una obra es leer la obra por su grafología y está claro que no basta leer la obra sólo por su grafología; hay que atender también a su mensaje cultural que se nos presenta en forma de ecuación la luz, el tiempo, el volumen y el espacio, que son los componentes de esta educación y es lo que percibimos bajo el nombre de "Estética". Y si a veces nos es difícil de acatar una nueva estética es porque aún no nos hemos liberado de la estética anterior.

-La teva obra és la teva vida?

-Efectivamente, pues qué más válido que mis cuadros para expresar el mundo mío, ya que en ellos he volcado todo lo más profundo y sensible de mi ser.

"És a partir de l'any 1954 -explica Duque en el catàleg de la seva exposició al Museu d'Art- quan vaig a París a la recerca de la veritat artística, però em vaig trobar que allà regnava un gran confusionisme".

Ara, Duque ja ho té ben escatit. L'artista ens explica, didàctic ell, l'evolució de les seves etapes per a "rehabilitar la pintura". Ha recorregut les tres etapes -els tres temes- amb una positiva evolució: ha passat del clar-obscur -en la que preval el gris-, afegint després el color -destacant el vermell- i, per últim, adoptant el verd. Això és, l'escala de colors: el fred, el càlid i el dens.

Duque, amb el Tema, ens comunica la naturalesa, paisatges suggestius i íntims que ens evoquen el mar, el cel, el bosc... Hi ha una plenitud gestual, una grafologia densa i profunda. Heus ací la seva literatura pictòrica".

-*"Trobant-me en un món on el realisme era mancat de sentit, no podia pensar de la manera anterior, sinó en sentir. En altres paraules, girar el rellotge de sorra, i substituir la doctrina realista per la idealista"*, ens diu Duque en el precitat catàleg.

Manuel Duque, hom creu que és un idealista.

És una
gentileza de

GESTORIA ADMINISTRATIVA
Codina

Advocat Cirera, 32
Tels. 7259322 - 7259532 - 7259721 - 7260164 - SABADELL

PERFIL

Aspecte de clergue “français epatant”
 Inspira -i transmet- bondat.
 Predisposa a donar-li la mà i encetar
 taba per atalls i trencalls de l’art i de
 la vida...
 Càlid, com la seva pintura.
 És de colors primaris.
 La seva visual, àvida de meravelles,
 traspasa les ulleres que compensen
 miopia.
 Però veu lluny.
 I va lluny.
 I escolta el Poeta quan diu:
 “Caminante, son tus huellas
 el camino, y nada más...”

Questionari “PROUST”

-El principal tret del meu caràcter? -Tener paciencia. -La qualitat que prefereixo en un home? -Ser justo. -La qualitat que prefereixo en una dona? -La bondad. -Allò que més estimo en els amics? -La comprensión. -El meu principal defecte? -Ser realista. -La meva ocupació preferida? -Escuchar música. -El meu somni de benestar? -Tener telas y colores y no tenerlas que pagar. -Quina fóra la meva pitjor desgràcia? -Quedarme ciego. -Què voldria ser? -Duque. -On desitjaria viure? -En un magnífico estudio, con mucha luz y bastante espacioso para poner todos los cuadros que no he vendido. -Quin color prefereixo? -Si digo amarillo, miento.	-Quina flor prefereixo? -Puede ser la rosa, pero... -Quin ocell prefereixo? -El ruiseñor por su canto. -Els meus autors preferits en prosa? -Virgilio, Cervantes, Balzac... -Els poetes preferits? -Dante, Goethe, Machado. -Els herois de ficció? -Perceval, Robinson Crusoe, El Zorro... Dichosa juventud. -Les meves heroïnes de ficció? -Iphigine, Benerice, Antigone. -Els meus compositors preferits? -Mozart, Berlioz, Malher, Falla. -Els pintors predilectes? -Leonardo de Vinci, Goya, Picasso. -Els meus herois de la vida real? -Darwin, Pasteur. -Les meves heroïnes històriques? -Marie Curie, Teresa de Jesús. -Els noms que prefereixo? -Manuela, Gabino, que son los nombres de mis padres. -Què detesto més que res?	-Que no me digan la verdad. -Quins caràcters històrics menyspreo més? -El bélico. -Quin fet militar admiro més? -El final de la guerra. -Quina reforma admiro més? -La democrática. -Quins dons naturals voldria tenir? -Saber cantar para esconder mi llanto. -Com m’agradaria morir? -Tal como he nacido, sin darme cuenta. -Estat present del meu esperit? -Triste, pero con muchas ganas de vivir. -Fets que m’inspiren més indulgència? -Creerse artista, por el solo hecho de ser pintor. -El meu lema? -Seguir adelante aún sin recompensa. -Com sóc? -A fin de cuenta, un hombre feliz. -(Com el personatge d’en Calleja...)